

Rødrygget tornskade *Lanius collurio*

Red-backed shrike

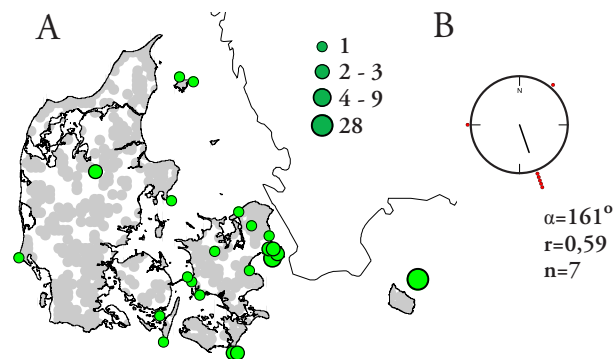

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96). B) Retning af direkte efterårstræk (aug-okt, >100 km). Direction of direct autumn migration (Aug-Oct, >100 km).

Rødrygget tornskade yngler i det meste af Europa, med udbredelsens tyngdepunkt mod sydøst. Herudover yngler arten mod øst til Centralsibirien. Overvintring sker i tropisk Østafrika og i det sydlige Afrika. Fugle fra hele det europæiske udbredelsesområde (inkl. Spanien (Zink 1975)) trækker over det østlige middelhavsområde og herfra sydpå i et ret smalt bælte i Nordøstafrika. Arten foretager et klassisk sløjfetræk (se kap. 4), med forårstrækrueten beliggende længere mod øst end efterårstrækrueten. Der opbygges ikke større fedtlagre før trækket. I Danmark yngler arten spredt over hele landet, men den var tidligere

mere almindelig i landets sydøstlige egne, hvor den er gået markant tilbage. Arten er især knyttet til et varieret landskab med rigelig forekomst af insekter. Rødrygget tornskade ankommer i første halvdel af maj, og borttrækket sker i august-september. Arten trækker mest om natten. Trækgæster ses i maj-juni, primært i forbindelse med varme sydøstlige vinde, samt i august-september.

Mærknings- og genmeldingsdata

Der er i alt mærket 11.120 rødryggede tornskader. Ud over Zoologisk Museum har Dansk Ornithologisk

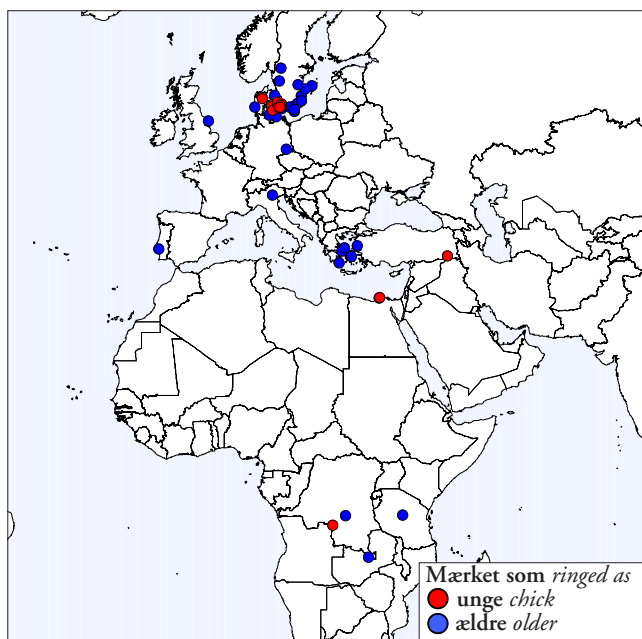

Fig. 1. Samtlige genfund af rødrygget tornskade ringmærket i Danmark (n=65). All recoveries of red-backed shrike ringed in Denmark (n=65).

Fakta Facts

Mærkninger Birds ringed 11.120

Genmeldinger Recoveries

Antal genmeldinger No. of recoveries	65
-heraf uden for Danmark Recovered abroad	31(48%)
Antal fugle No. of individuals	64
-heraf mærket som unger Ringed as chicks	19(30%)
Genmeldingsandel Proportion recovered	0,6%
Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark Ringed abroad and recovered in Denmark	16

Ekstremer Extremes

Højeste alder Oldest bird	min. 8 år
Længste afst. Longest dist.	Zambia Zambia 7.790 km
Nordligst Northernmost	Sverige Sweden (59° 17'N)
Sydligst Southernmost	Zambia Zambia (13° 08'S)
Østligst Easternmost	Tyrkiet Turkey (42° 27'E)
Vestligst Westernmost	Portugal Portugal (09° 00'W)

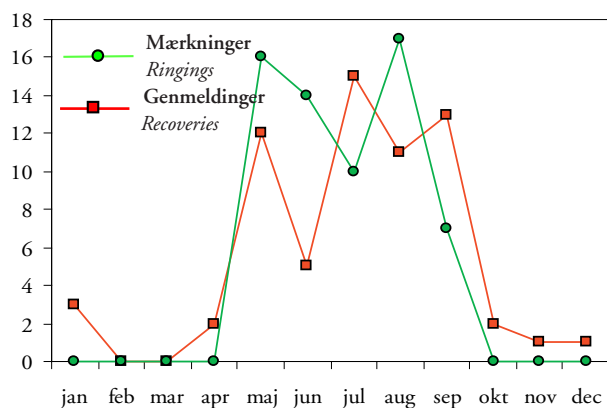

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af rødrygget tornskade. Month of ringing and recovery for recovered red-backed shrike.

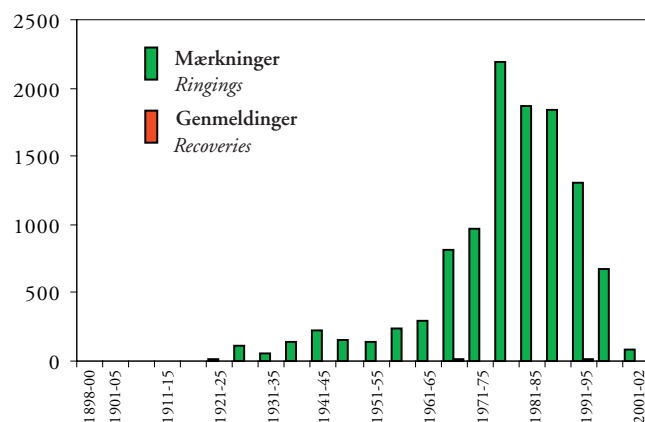

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for rødrygget tornskade ringmærket i Danmark. Ringing and recovery year of red-backed shrike ringed in Denmark.

Central ringmærket 474. Hovedparten af fuglene er fanget under trækket, og som for andre arter med en østlig udbredelse er flest fugle mærket på Christiansø (63 %). Over 700 blev ringmærket i 1976, men siden regelmæssig ringmærkning stoppede på Christiansø, er der ikke mærket over 100 årligt (fig. 4).

Der er genmeldt 64 rødryggede tornskader, hvoraf knap halvdelen (28) var ringmærket på Christiansø, mens otte var mærket vest for Storebælt (fig. 2A). 16 rødryggede tornskader mærket i udlandet er genfundet i Danmark.

Træk og overvintring

Fra maj til august ligger genfundene overvejende i Danmark og det sydlige Sverige (fig. 5A og B).

Mærkningslokaliteterne for udenlandske fugle genfundet i Danmark er generelt lidt nordligere bl.a. i Sydfinland (fig. 7). Det første genfund af en fugl syd for Danmark er gjort 25. august i Dresden i Tyskland. Og først i september rykker fundene længere sydpå (fig. 6), med fund fra Grækenland (6) og Ægypten (2). Et fund fra Norditalien er gjort i november. Fire fugle mærket på Christiansø om efteråret er fløjet i retninger modsat normaltrækretningen og er samme efterår genmeldt fra Falsterbo, Skåne, Blekinge og Øland (mellem vest og nordøst). Blandt de dansk-mærkede fugle fløj den hurtigste 2.131 km fra Christiansø 20. august 1979 til Grækenland på 20 dage, mens en fugl mærket 21. august i Gedser fandtes død fire dage senere i Dresden, Tyskland. En fugl mærket 7.

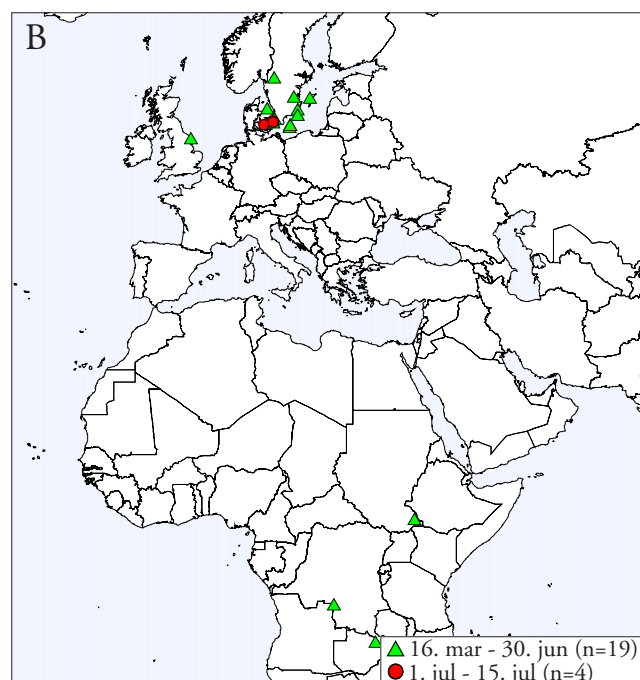
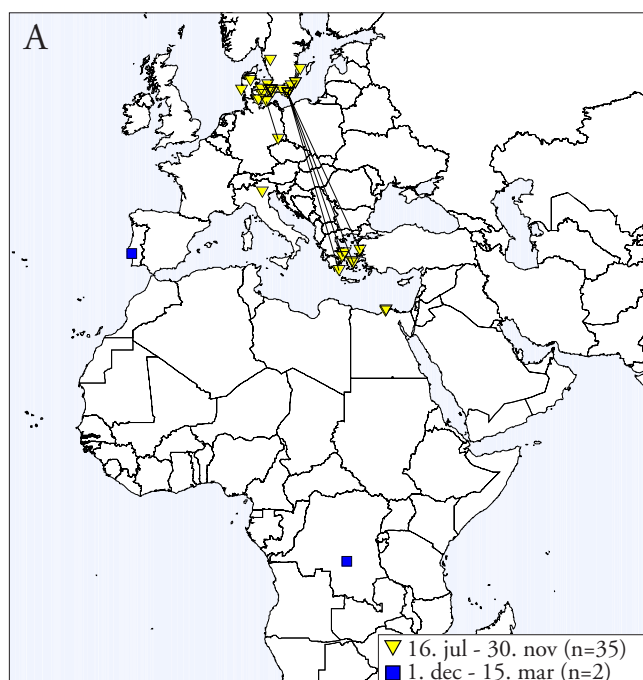

Fig. 5. Genmeldinger fra A) efterårs- og vinterperioden og B) forårs- og sommerperioden af rødrygget tornskade ringmærket i Danmark. Linjer angiver direkte træk. Recoveries during A) autumn and winter and B) spring and summer of red-backed shrike ringed in Denmark. Lines indicate direct migration

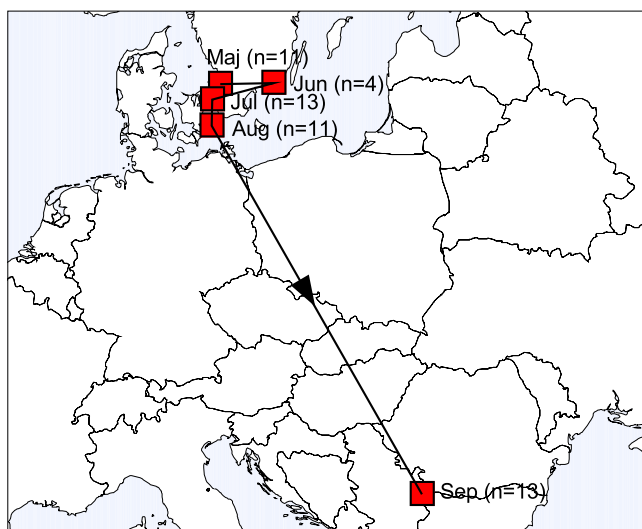

Fig. 6. Månedlige gennemsnitspositioner for rødrygget tornskade ringmærket i Danmark. Monthly mean positions for red-backed shrike ringed in Denmark.

august 1976 på Hammarön, Midtsverige aflæstes to dage senere på Christiansø 449 km mod SSØ.

Af fund fra det formodede vinterkvarter i Centralafrika er kun et enkelt, DR Congo 1. december, fra vintermånederne (fig. 5A). De øvrige er fra april og maj/juni (usikker dato), og indikerer en sen start på forårstrækket. Første fugl tilbage i yngleområdet er fra 7. maj (Christiansø), og fra maj/juni ligger genfundene igen i Danmark og det sydlige Sverige med undtagelse af et enkelt genfund fra England (22. maj). Desuden findes et fund fra Østtyrkiet uden dato; det er formentlig fra forårstrækket, der generelt foregår længere østpå end efterårstrækket. Et ejendommeligt fund foreligger desuden fra Portugal, uden dato. Ingen genfund fra andre Nordvesteuropæiske lande fra træk og vinterperioden er fra Den Iberiske Halvø (Zink 1975).

Genmeldings- og dødsårsager

Over en tredjedel af genmeldingerne stammer fra aflæste fugle (fig. 8A). En del fugle er dog også meldt døde som følge af jagt (fig. 8B). Flest fugle er genmeldt allerede i deres første efterår (50%). Af de 17 fugle ringmærket som redeunger eller ungfugle og siden fundet døde er 76% fundet i deres første leveår. Den ældste genmeldte fugl blev mindst 8 år. Fuglen blev ringmærket 20. maj 1989 på Christiansø og aflæst 25. maj 1996 på Øland.

English summary

The red-backed shrike is a fairly common breeding bird and passage migrant in Denmark. The breeders arrive in the first half of May and depart in August-September. Migrants pass in May-June and in August-September. In Denmark the

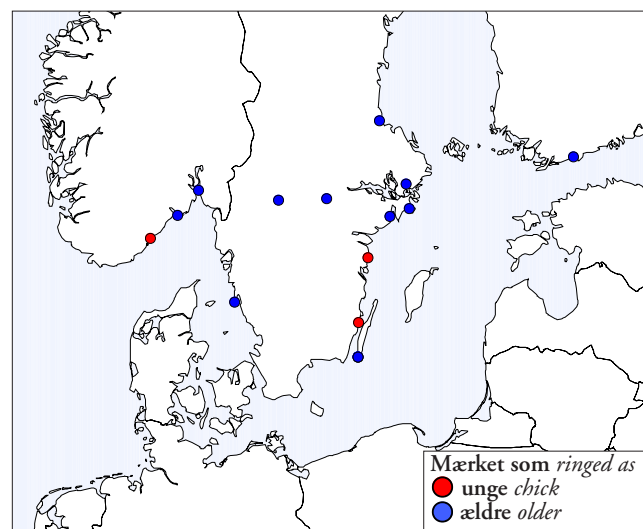

Fig. 7. Mærkningslokaliteter for rødrygget tornskade ringmærket i udlandet og genfundet i Danmark (n=16). Ringing sites for red-backed shrike ringed abroad and recovered in Denmark (n=16).

first red-backed shrike was ringed in 1922, with the highest number ringed in 1976 (709). Half of the recovered birds were ringed on Christiansø and only eight were ringed west of the Great Belt. The ringed birds are mainly of Danish and Swedish origin. South of Denmark, the first bird was recovered in Dresden in Germany on 25 August; in September birds have been recovered in Greece and Egypt. One bird was recovered in northern Italy in November. The fastest bird was ringed on Christiansø on 20 August and recovered in Greece 20 days later. Four birds ringed on Christiansø migrated in unexpected directions, to Falsterbo, Blekinge and Öland. One bird was recovered in the presumed winter quarters in central Africa during winter, in DR Congo on 1 December. A few other birds were recovered south of the Sahara in April and May/June, indicating a late spring migration. The first bird was recovered in Denmark on 7 May. Forty-two per cent of the recovered birds were recorded by ringers. Of 38 dead birds, most had been hunted, collided with vehicles or killed by cats.

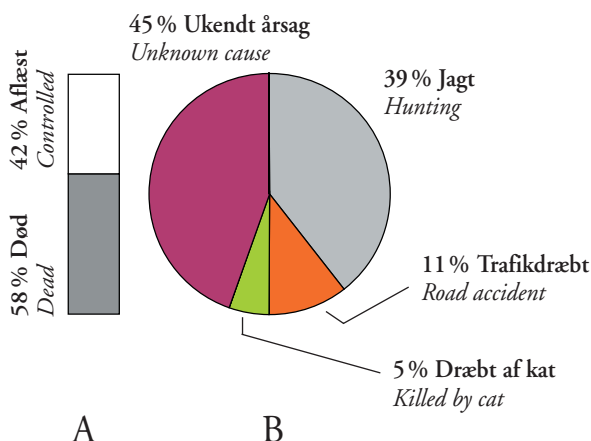

Fig. 8. A) Genmeldingsårsager (n=65) og B) dødsårsager (n=38) for rødrygget tornskade ringmærket i Danmark. A) Cause of recovery (n=65) and B) cause of death (n=38) for red-backed shrike ringed in Denmark.